

Csönd, hit, bizonyosság

„Harangjait altatja némán / S az Istenének, kinek háza,
Nem üzen, / Áll, remeg és bámul...”

Ady

Ha Csomorkányt akarjuk megkeresni, akkor Hódmezővásárhelyről kell elindulnunk a Porcelángyár felé, s onnan tovább Kardoskút irányába: itt egy tábla jelzi, hogy merre kell letérnünk és haladnunk egyenesen 4,5 kilométert egy földúton. Ez így olyan egyszerűnek tűnik. S talán az is, ám ennek ellenére nekünk sikerült többször is eltévednünk. Minden keresztútnál megálltunk és hitetlenkedve néztünk körül: hol egy kis domb, egy akácos rész, hol az a rejtőzködő rom? Ahogy a kép is mutatja, végül csak megtaláltuk, amely az összes meglévő határnévvel és a sok eltűnt falunévvel együtt jelzi, hogy a középkorban milyen eleven élet volt erre felé. Mert ilyen nevű települések álltak itt hajdanán: *Sámson, Hegyes, Kutas, Kamarás, Kopács, Mikeháza, Dombegyház, Kerekegyház, Kinged, Marján, Varjas, Hollós, Csókás, Fecskés, Komlós, Szöllős* – mind megannyi beszélő, árulkodó név. Ezek között helyezkedett el Csomorkány is.

Csánki monográfiájából tudjuk, hogy a település neve személynévből keletkezett: Chumur, Chumurtán, Csomorkány. „A román és gótikus stílusú téglateplom a XIII–XIV. században épült, félköríves apszissal, nyugatra támpilléres bővítéssel. Az Árpád-kori Csomorkány a XIV. században mezővárossá fejlődött, majd a Hunyadiak birtokaként élte virágkorát. Végleg 1596-ban pusztult el, s romjaiból sohasem éledt újjá.” (Ezeket a falakat 1930 körül erősítették meg.)

Magánosan áll ez a rom, feledvén és feledtetvén, hogy élet volt itt hajdanán. Mert elmondható, hogy itt is, mint a többi településen is mindenki tette a dolgát: szántott, vetett, kaszált, vagy kardot kovácsolt, ahogy ezt József Attila költeményéből mindannyian jól ismerjük. Pontosabban tudjuk, de talán ezt a hitet már régen nem ismerjük.

„Mert mi maradt e Kő-Hitből, tiszta és káprázatosan tömör, okosan fönséges Akkori-Lét-Bizonyosságból, a Hajnalcsillagként-világító Magyar Középkorból, Középkori Alakulás-Magyarországból, ...Az Egymásra-épült Időből? – írta egyik szép vallomásában Juhász Ferenc. – A kőbefaragott Hitből, Bizonyosságból és Reményből? A népi, a román-stílusú, a gótikus csipkészetű Kő-Fönnmaradásból, Kő-Dacból, a Szent Kő-Kötésből?

Csak tört, összezúzódott, összezúzott, szétkalapált, fölégetett, berombolt és lerombolt, beomlott és önmaga kőcsöndjébe, füves, penészes és mohás kő-dermedtsége szálkái, gödrei és üregei közé hullt kő, kő, kő, pusztá, pusztá kő, s valami Maradék Áldott Megmaradottsága! Bizonyossága Hatalmas Teremtő Erőnknek, Hitünknek és Tudásunknak! Hogy nem voltunk és nem lehettünk kevesebbek, mint Európa nálunk-szerencsésebb népei, nemzetei, hazái, országai, történelmei!”

Este, a nagy hőséget valahogy legyőzve – a rádióban hallottam, hogy az évszázados rekord megdőlt, és épp ott volt a legmelegebb, ahol jártam –, több száz kilométert megtéve, hazatérve azt vettem észre, hogy a karom véres. Egy hatalmas karcolás és seb van rajta,

amit észre sem vettem. S amikor az órát csatoltam le, akkor meg azt látom, hogy kor-
mos a karom. Sehol nem jártam, ahol bekormozhattam a kezem, de azt a vágást sem ér-
tem: nem hadakoztam *senkivel*, csak a legyekkel. Milyen kár, hogy nem novellát kell ír-
nom, mert ahhoz nem is lenne rossz kezdésnek. Hogy az a novella miről is szólna, azt meg
nem tudom mondani.

Móser Zoltán

A CSOMORKÁNYI TEMPLOMROM